

Spis treści

Wykaz skrótów 11

Wstęp 15

Rozdział 1. Kryzys w latach 1979–1982. Geneza – przebieg – skutki 25

Podstawowe założenia systemu gospodarczego PRL oraz próby reformowania gospodarki nakazowej 25

Próba modernizacji gospodarki pod rządami I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka 27

Przebieg kryzysu w latach 1979–1982 33

Destabilizacja w skali makroekonomicznej 33

Niepokoje społeczne 41

Efektywność gospodarowania 46

Załamanie się sprzedaży w handlu państwowym i wysoka inflacja 49

Sytuacja w handlu zagranicznym 51

Skutki kryzysu gospodarczego 56

Rozdział 2. Przygotowanie i początki funkcjonowania reformy gospodarczej 59

Zmiany w kierownictwie PRL w 1981 r. i ich znaczenie dla reformy gospodarczej 59

Przemiany społeczno-gospodarcze pod rządami Wojciecha Jaruzelskiego (11 lutego–13 grudnia 1981) 62

Problem zadłużenia zagranicznego PRL a reforma gospodarcza 80

Klimat społeczny w okresie opracowywania reformy gospodarczej 86

Prace legislacyjne i konsultacje w kwestii nowego systemu społeczno-gospodarczego 91

Analiza projektów reform 113

Rozdział 3. Centrum gospodarcze w procesie wdrażania reformy w latach 1982–1987 125

Cele i zakres reformy w latach 1982–1987 125

Podstawy prawne reformy 125

Główne cele i zakres przemian 127

Rola centrum w procesie wdrażania reformy 129

Ogólna kompozycja centrum i metody oddziaływania na sferę realną gospodarki 129

Planowanie centralne 136

Organizacja i zakres zadań organów centralnych 142

Organy doradcze i opiniodawcze przy Radzie Ministrów 153

Centrum gospodarcze a organy władzy terenowej 159

Regulatory sytuacji finansowej zakładów państwowych i przedsiębiorstw prywatnych 160

Podsumowanie 181

Rozdział 4. Zakłady państwowe oraz sektor prywatny podczas reformy gospodarczej w latach 1982–1987 183

Kwestia samodzielności i samorządności zakładów pracy – teoria i praktyka 183

Zasady ogólne i wyłączenia spod przepisów określających samodzielność, samorządność i samofinansowanie zakładów państwowych 184

Metody ograniczania samodzielności i samorządności zakładów państwowych 190

Zmiany ilościowe i jakościowe w wytwórczości zakładów państwowych w latach 1982–1987 210

Zarządzanie w zakładach państwowych 227

Działalność rozwojowa przedsiębiorstw socjalistycznych 234

Wyniki finansowe zakładów państwowych 244

Podstawowe mierniki wyników finansowych 244

Akumulacja finansowa i zyski 246

Obciążenia fiskalne zakładów państwowych 252

Przedsiębiorstwa prywatne w okresie reformy 256

Podstawy prawne 256

Sytuacja firm prywatnych w otoczeniu monopolistycznych struktur państwowych 259

Czynniki wzrostu i obszary ekspansji przedsiębiorstw prywatnych 269

Podsumowanie 273

Rozdział 5. Program drugiego etapu reformy – stopniowy demontaż systemu gospodarczego typu radzieckiego w latach 1988–1989 275

Dylematy rozwoju 275

Zagrożenia i możliwości rozwoju gospodarczego Polski w latach osiemdziesiątych 278

Niezadowolenie społeczne i kryzys wartości 281

Dyskusja ekonomistów o jakości przemian i osiągnięciach reformy 287

Propozycja kolejnej naprawy państwa – drugi etap reformy gospodarczej 293

Próba realizacji drugiego etapu reformy – rozprzężenie i upadek gospodarki socjalistycznej 314

Zakończenie 327

Aneksy. Opis rozwiązań zagadnień ekonomicznych przedstawionych w ośmiu projektach reform gospodarczych 331

Aneks 1. Projekt zespołu Leszka Balcerowicza przy Instytucie Rozwoju Gospodarczego Szkoły Głównej Planowania i Statystyki 331

Aneks 2. Projekt Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Propozycje zasadniczych rozwiązań reformy gospodarczej w Polsce 335

Aneks 3. Projekt reform gospodarczych Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu 337

Aneks 4. Projekt Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego 340

Aneks 5. Projekt Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego 343

Aneks 6. Naczelna Organizacja Techniczna. Pogląd na podstawowe problemy reformy 347

Aneks 7. Komisja ds. Reformy Gospodarczej. Podstawowe założenia reformy gospodarczej 350

Aneks 8. Komisja ds. Reformy Gospodarczej. Kierunki reformy gospodarczej 357

Bibliografia 367

Indeks osób 379

Spis tabel i wykresów 383